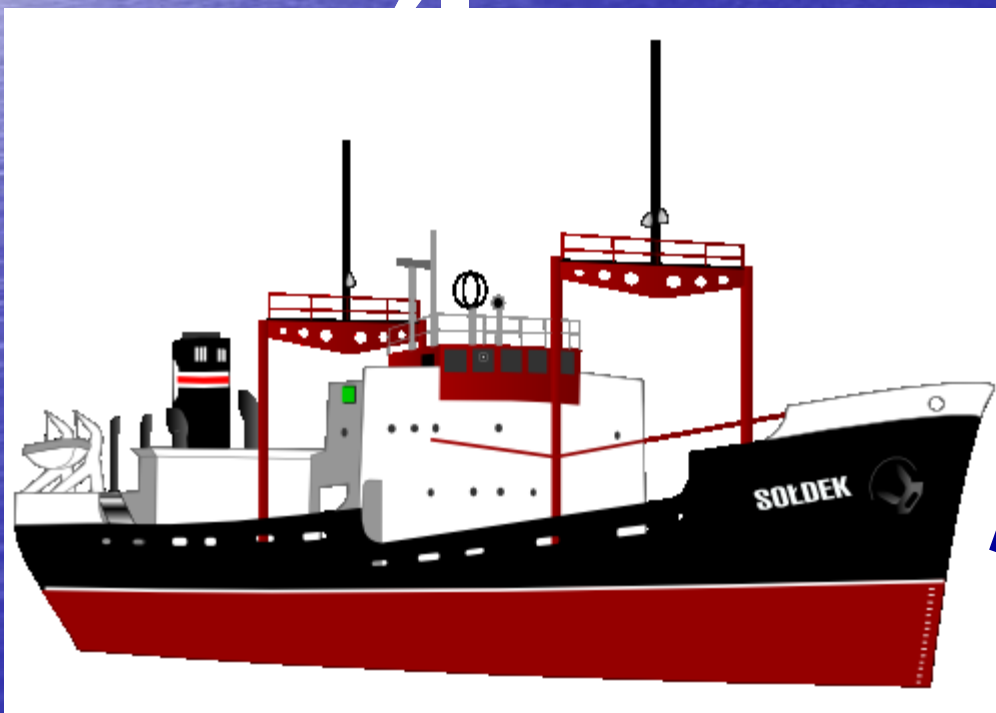
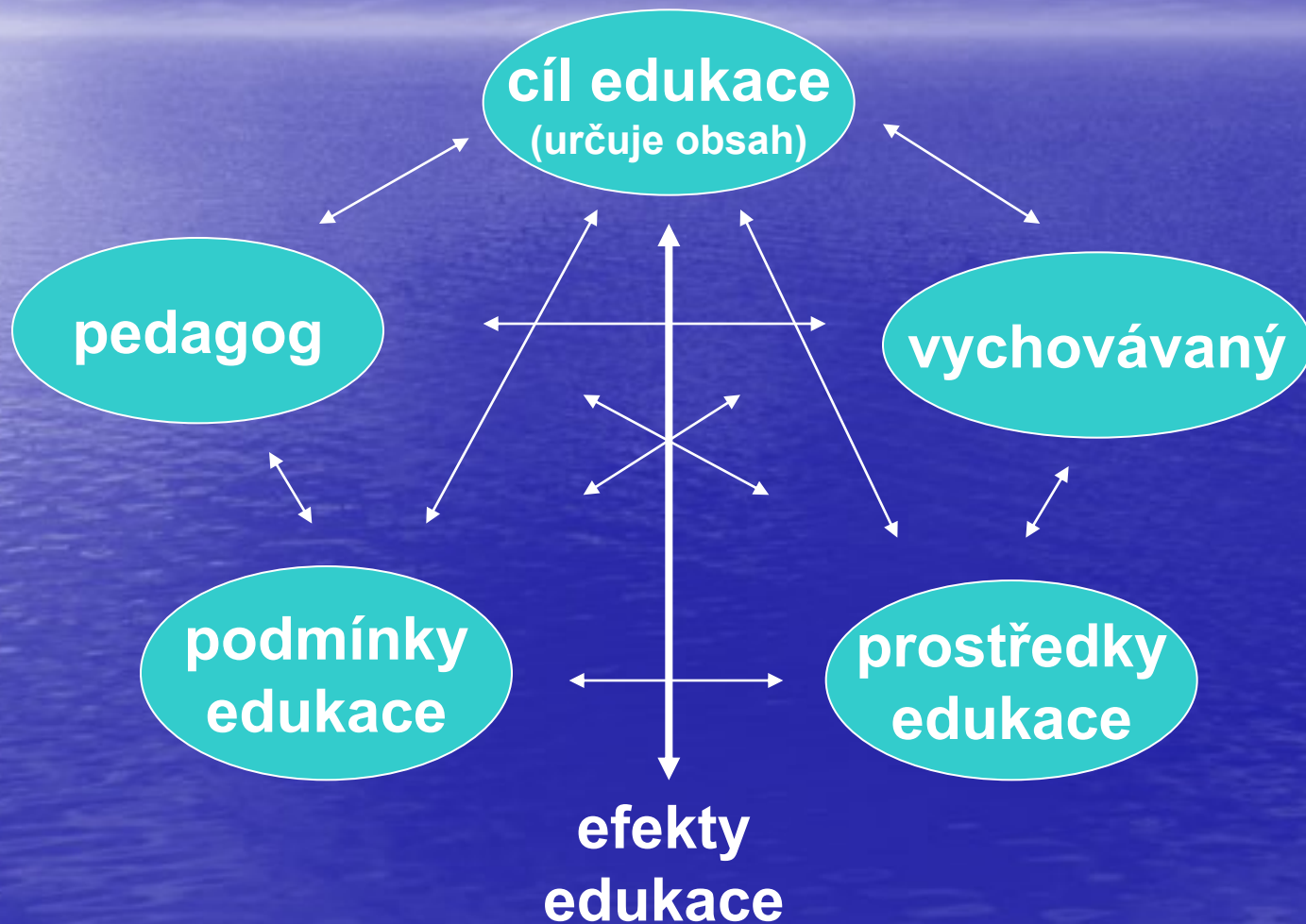

Edukační (výchovné a vzdělávací)

Prvky edukačního procesu

Cíle a efekty edukace

efekty edukace
= produkty edukačních procesů
(důsledky a účinky
pro člověka i celou společnost)

cíl edukace
(určuje obsah)

Cíle edukace (výchovy)

- určují **zaměření** edukační činnosti
- = **představa (ideál)** předpokládaných a žádoucích vlastností, jež lze edukací získat
- i negace cíle = cíl
- **historická kategorie:**
mění se s epochou, státem a národem,
s filozofií i kulturou
- ***dnešek?***
spoluobčan, autonomní a samostatně myslící
člověk (méně manipulovatelný) přispívající
k rozvoji pluralitního a demokratického světa

Aktuální zaměření:

- udržitelný rozvoj (environmentální gramotnost)
- multikulturnost (interkulturnost)
- irenismus (Eiréné = bohyně míru, Řím = Pax)
- řešení problémů (např. láska – sex – odpovědnost)
- schopnost argumentovat – kritika, kooperace
- rozvoj zájmů (obrana proti drogám ap.)
- informační gramotnost
- finanční gramotnost
- pohybová gramotnost
- ...

Alternativy edukačních cílů

- *individuální a sociální*
(pro jedince – pro společnost)
- *obecné a specifické*
(společné veškeré výchově, tj. plný rozvoj jedince – dané oborem a profesí)
- *materiální a formální*
(informativní a formativní) –
(osvojení konkrétní látky, vědomostí a dovedností – rozvoj schopností – komplex = rozvoj *kompetencí*)

Alternativy edukačních cílů

- *adaptační a anticipační*
(zaměřené k přítomnosti – k budoucnosti)
- *teoretické a praktické*
(těžiště ve vědomostech –
v dovednostech – kompetence)
- *autonomní a heteronomní*
(stanoví si jedinec sám – určují je druzí:
pedagog, skupina, společnost)

Alternativy edukačních cílů

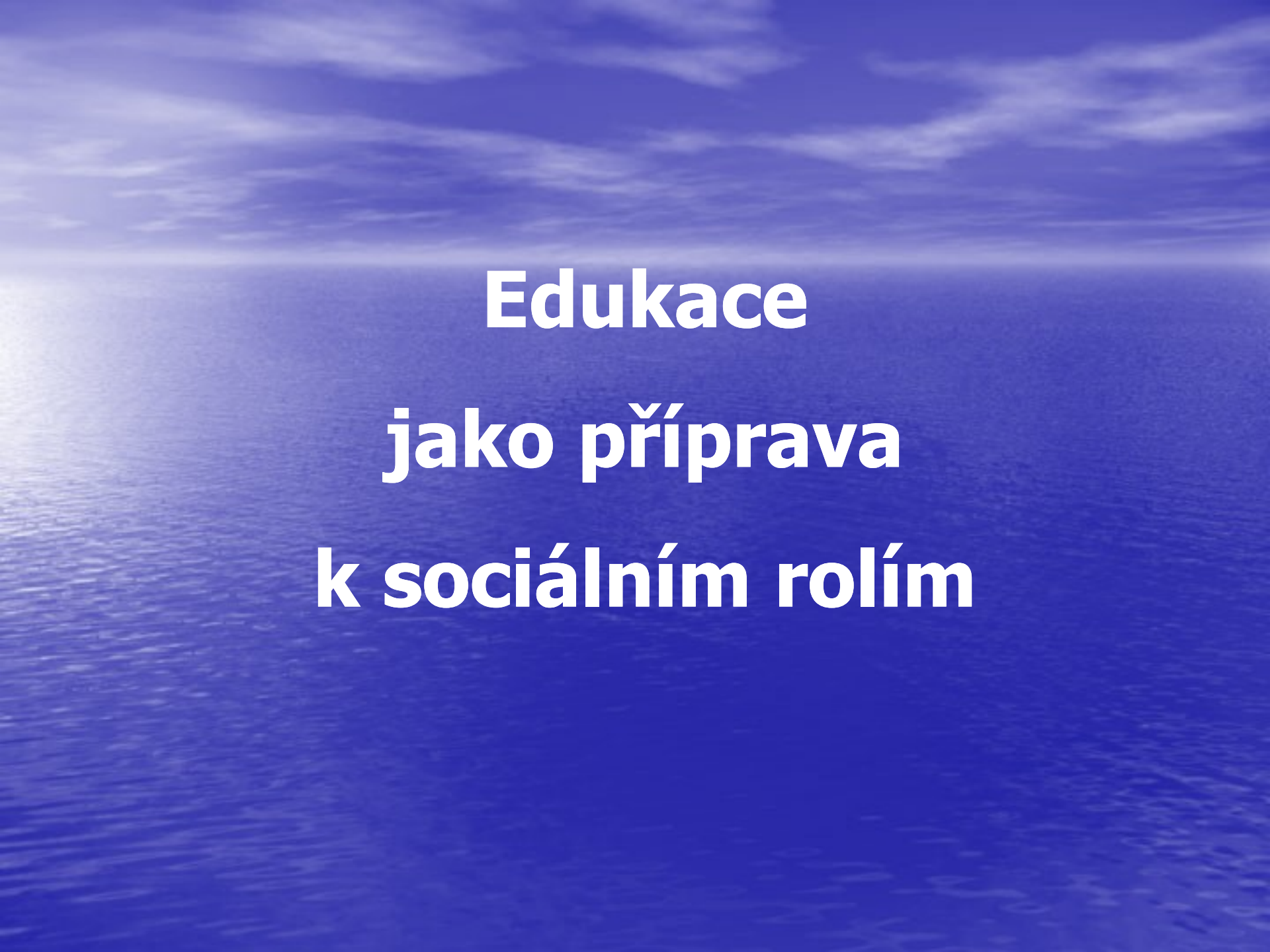
- *cíle jednotlivých oblastí výchovy*
(jazykové, vědecké, mravní, estetické, tělesné, pracovní, dopravní, ...)
- ...

mnohostranný rozvoj, zdravá osobnost, ...

Vzdělávací cíle

- nejčastěji ve formě **cílů výuky**
- vymezují: **záměr** i **výsledek** výuky
- současné vymezení – dosahované **kompetence** = způsobilosti = komplex vědomostí, dovedností a schopností
- **typy vzdělávacích cílů:**
předmětové, ročníkové, pro témata,
pro výukové situace, ...

**Edukace
jako příprava
k sociálním rolím**

Sociální role

- **sociální role** = očekávaný způsob chování, které se váže k určitému sociálnímu statusu
- sociální status = pozice v sociální struktuře
- každý zastává ve svém životě **řadu sociálních rolí**
- **typy rolí** – nadřízené (pedagog), podřízené (žák), souřadné (kolega), ...

Pohled do historie

- Platón – společná role občan, oddělené filozofové + strážci + výrobci
- středověk – společná role křesťan, oddělené rytíř, kněz – vzdělanec, poddaný, měšťan
- Rousseau – Člověk + profese

Pohled do historie

- rozvoj liberální společnosti 19. století
- **Herbert Spencer** (1820–1903)
britský sociolog, filozof a pedagog
- **cíl výchovy** = příprava k životu
- **život** = životní funkce (role):
 - přímá sebezáchova („přežití“)
 - nepřímá sebezáchova (profesní činnosti)
 - rodičovská role
 - sociální (občanská) role
 - volný čas (koníčky a záliby – umění)

Edukace a sociální role

- edukace jedince rozvíjí pro ty sociální role, které má ve společnosti zastávat
- selhání jedince stále více postihuje celou společnost (dopravní katastrofy, ekologické katastrofy – Černobyl, vadné potraviny, ...)
- problém dlouhodobý, celoživotní, permanentní – děti bezděčně cítí potřebu připravovat se pro život – spontánní dětské hry

Současnost

- **příprava jedince jako občana**
(např. analýza nástupu fašismu = selhání demokratických občanských mechanismů)
- **role kvalifikovaného a úspěšného pracovníka**

Současnost

- **ochránce a tvůrce životního prostředí**
(udržitelný rozvoj, upřednostnění duchovních hodnot před konzumním stylem života, dobrovolná skromnost, ...)
- **odpovědné partnerství** –
vyžaduje toleranci, pochopení, podporu
- **role rodičovská** –
výchovná péče rodiny vzrůstá

Současnost

- **úloha jedince jako účastníka kulturního života**
- **člověk jako uživatel hodnot –**
výchova jedince jako rozvážného uživatele materiálních i kulturních hodnot

Současnost

- **účastník dopravy** – jako chodec, pasažér, řidič, strojvůdce, pilot, ...
- **jedinec jako uživatel volného času** – jeho zájmová orientace, kulturní či **sportovní** potřeby, záliby a koníčky = obrana proti drogám, gamblerství, manipulaci (reklama, sekty, sociální sítě, ...) = **primární prevence**

obecný edukační cíl – **plný rozvoj osobnosti**